

Дагъустандиъ суфизм тарабгъуваликан

Эвел улихъ нумрайиъ

Салман аль-Фариси Дагъустандин жи- лариин гъахъи къюрпи асгъаб ву, ва гъацира думу асгъабу суффайикан ву. Думугъанна гъайри, думу накъшубен- ди т'арикъатдин силсилаиъ шубур- пир ву, жараси к'уруш, ихъ Пайгъам- барин ﷺ къяляхъ Абубакр гъягъюра, хъа дугъахъна – Салман аль-Фариси. Пайгъамбар ﷺ Абубакрихъди Савр дюрхъяъ мушрикинарихъан жин гъахъиган, Дугъу Абубакриз к'ваан к'ваз вуйи илмар улупну - дидиз к'ван зикир к'уру. Пайгъамбари ﷺ чаз фици улупнуш, Абубакри Салману Фарисийизра гъадму жюрейинди улупну. Мидиз таважугъ к'уру - гъаму жюрейинди т'арикъатдин мурши- дари чпин мюридариз к'ван зикир хътап'уру.

Мурадула Дадаев

Гамус ухъуз берекет хъуз ва асгъа- барихъна ихъ к'кунивал артухъ хъуз, жикъиди Салману Фарисийикан ктибтидихъа. Салман Персияйиан вуйи Асбагъяни тухмиан ву. Думу Жайян к'уру гъулаъ бабкан гъахъну. Дугъан адаш думу гъулан ахъюр, варит'ан адлу кас вуди гъахъ- ну. Салман бабкан гъахъиган, дугъан адашиз думу Аллагъу Тааълайи халкъ дап'наидарикан варит'ан к'кунир гъахъ- ну. Адашин дугъахъна вуйи к'кунивал йишгъан-йишгъаз артухъ шуйи, ва дугъу чан бай, риши, гъягъидиз ададагъди хулаъ гъитри гъахъну. Салман ижмиди ц'идиз гъуллугъ ап'уру гъахъну ва Персари думу чпин ибадат ап'ру ц'ла уьхрурди дерк'ру. Дугъаз ц'иб вахтназкъа ц'ла к'т'убшвуз гъидритуб табшурмиш ап'уру. Дугъан адашин гизаф сурсатар урзру йиш- вар ади гъахъну, ахъювалра чав ап'ури, бе- гъерра чав уч ап'уйи. Саб ражари адаши- хъан, фициб-вуш ляхин ади, дина гъягъюз даршлуган, дугъу Салмандиз к'уру: «Увуз ражкъюраританси, йиз бай, имбу лях-

нарихъан узуз дина гъягъюз мюгълет шуладар, гъаци вуйиган, дина уву душну, гъайгъу зиг». Салман рякъюъ уч'иву. Ц'иб вахтналан, гъадму йишвахъна багахъ шули, дугъаз христианарин церковь рякъюрю. Дидин багъан гъягъруган, дугъаз душваъ ибадат ап'урайидарин сесер ерхъуру, ва дугъу му дюшюшдиз фикир туву. Му вахтназкъан дугъаз я христианарикан, ясана жара динарикан саб жюрейин хабар адайи, гъаз гъапиш адаши думу хул'ан адаурдайи. Ибадат ап'урайидарин сесер гъеерхъган, душваъ айидари гъап'райк'а к'ури, думу душ- вазди уч'иву. Салмандиз душваъ айидари

ап'урайиб гъякъган, дурари Инжилин китаб урхури гъякъган, къабул дубхъну, дурарин дин къабул ап'уз к'кун гъабхъну. Дугъу чав чакди гъапи: «Валлагъи, ич динт'ан му ужу ву». Ригъ алабхъайиз- къан думу церквиз гъузру, адаши гъапи йишвахъна удрукъди. Хъасин дугъу душваъ айи инсанарихъан думу диндин бина наънан ккебгъраш гъерхру. Дурари дугъаз диндин бина Шамдиан ву, к'ури жаваб туву. Салман йишвну хулаз хъа- дакнугъюру. Адаши дугъхъан фу ляхин гъап'нуш гъерху. Салманди жаваб туву: «Я йиз адаш! Узу церквиз ибадат ап'урайидарихъна гъушунза.

Нумрайиъ:

маш 4

Жегъеннемдихъан яв жан- дак азад ап'ин

маш 6

Ахъю сабур айи кас

маш 7

Веледарин арайиъ гъякъ'вал уьх!

» 3

Гъяйвнар Женнетдиндар ву

ДУГЪРИДАННА, ЖИНАР ГЪЯЙВАН АЙИ ХУЛАХЪИНДИ ГЪЮРДАР, ГЪЯЙВНИН «ГЪИГЪИ» СЕСНАХЪАН ДУРАР ГЪЕРГРУ

Гъяйван Аллагъу Тааълайи инсанариз мянфя- аът вуди халкъ дап'наи уткан гъяйванатарикан саб ву. Гъи мурар адарди ихъ уьмур фициб шуйк'а к'ури фикиркъан ап'уз шулдар. Дурар элъну гъягъюз, гъагъ гъабхуз, жилин ляхнар ап'уз ва жара жюрбежюр ляхнариз ишлет- миш ап'ури гъахъну. Саб дявикъан гъяйвнар ишлетмиш дарап'ди гъабхундар. Пайгъ- амбари ﷺ дявдиан гъабхъи гъазанж, ликри гъягърударизт'ан, элънайидариз шубуб ража-

ри артухъ тувуб амур ап'уйи. Эгер эскер девей- иин, фил'ин, ясана даждиин алди гъахънуш, дугъаз гъазанждикан гъяйвнин алиризт'ан ц'иб шуйи.

Ухъуз гъяйвнарикан артухъ аьгъю хъпан бадали, учу Духовный управленийин дявватдин отделин гъуллугъчи Мугъяммад-гъяжи Гъяжиевдикан гъяйвнарикан ктиб- туб к'кун гъап'унча.

- Мугъяммад-гъяжи, ихъ газат урхурайида- риз гъаму уткан гъяйван халкъ ап'бакан кидибта.

- «Шифау Судур» китабдиъ Ибн Аббасди Пайгъамба- рин ﷺ гъядис ктибтура: «Аллагъу Тааълайиз гъяйван халкъ ап'уз к'кун гъабхъиган, Дугъу къибла терефнан мик'раз, увкан саб халкъ ап'руб ап'идиза, гъапи. Жабраил малаикди уч дубхънайи мик'ракан саб ти- кисиб гъибисну, ва Аллагъу Тааълайи дидкан аягъур гъяйван халкъ гъап'ну.

» 5

Къюб маш гъайир махъан!

МУСУРМНАРИН САТИВАЛ – ЖЯМЯАТ-ГЪУДГНИЪ ВУ.

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир! Гъийин йигъан ухъуз мистариз гъягъюз вари рякъяр ачухъди ву, аммаки ухъу му ляхниз лапра ка-гъалвал апураха. Улихъ вахтари мистар ачмиш апузкъан ихтияр туври гъахундар, хъа гъамус тувнайи ниъматариз ухъу шокюр апурадараха. Гизафдари гъатдиз мистаз дурушди хулаъ гъудган апуз шулдаринхъа клуру суалар тувру. Му суалназ жаваб тувуйиш, сабпи нубатна жямаят-гъудган фу-вуш ухъу аьгъю дапну ккунду.

Ансар Рамазанов
газатдин редактор

Жямаят-гъудган – Пайгъамбарин ۞ Сунна ву. Пайгъамбарин ۞ вахтна жямаят-гъудгнихъна гъамциб аьлакха ади гъабхъну: эгер сар кас жямаят-гъудгниз фици-вуш гъафундарш, дугъаз теклиф капри гъахъну. Гъамциб аьхю фикир туври гъахъну дурари му месэлайиз. Ав, жямаят-гъудган хулаъра апуз шулу, эгер уву яв хизандихъди сатиди апуруш, амма думу месэлайиз гизафдари фикир тувурдар. Хулаъ варидади гъудгнар апуру хизанарра думукъан гизаф адар. Думутанна гъайри саспидар мистан багахъ яшаммиш шули ашра, жвумийин-гъудгнизкъана гъягъюрдар. Хъа мукъадар Аллагъу Тааьлайин хал гъяспикк ккадарди шулинхъа? Аллагъди ۞ ухъуз фукъан вушра нази-ниъматар тувру, хъа ухъхан рякъюлан саб лик алдабгъну, Дугъу ихъ гъюнариин иливу фарзаркъан тамам апурдарха. Аллагъ ۞ ухъуз кюек ишри! Бид'айикан клуруган: варитан сабпи бид'аь, инсанари жямаят-гъудгниз гъягъювал, ва жвумийин-гъудгниз гъачининган гъягъювал дипуб ву клури шулу. Гъийин йигъан ихъ жямаятарикан саспидар жвумийин-гъудгниз циб вахт ккимиди, хъа саспидарсана экбер апибалан къяляхъ гъягъюру, хъа Пайгъамбарин ۞ вахтна жвуми йигъан мистар гъачининдин гъудгнихъанмина ацири гъахъну. Аллагъу Тааьлайи гирами Къур'андиъ дупна (мяна): «Гъиямат йигъан сужда апинай гъапиган, дурариз ккун хъибди, аммаки апуз хъибдар, гъаз гъапиш гъаму дюн'яийи сагъди вуйиган дурари сужда гъапундар».

Мусурмнарин къувват фу ляхниъ ву?

Мусурмнарин вари къувват жямаят-гъудгниъ ву. Жямаят-гъудгниз гъягъурдарин арайиъ гъардаш'вал, марцишин, гъюрмат, чиб-чпиз кюек апувал шулу. Гъардаш'вал, чпи-чпин гъавриъ хъувал гъаму ляхниланмина шулайиб ву.

Саб варихалкъарин конференцияийиъ Дюн'яийи Ислам дин тарагъбан месэлайикан улхруган, сар аналитикди гъапну: «Гъелелиг мусурмнар гъачининдин гъудгниз жвуми-гъудгнизикъан уч шули хъайизкъан – ухъу сабдиканкъан фикир апуб герек дар». Му гафариз дикъат фикир тувуйиш, аьзиз ватанагълийир. Вари ихъ хайир даккнидариз инсанар мистариз уч духъайин апуру жямаят-гъудгниъ фукъан аьхю къувват ади вуш аьгъя. Анжагъ гъаз-вуш ухъу му ляхниз лапра цибтган фикир туврадараха.

Муслимдихъан дуфнайи гъядисдиъ дупна, фицики сар кас Пайгъамбаринхъна ۞ гъафну ва гъапну: «Я Аллагъди ۞ Гъаьнайир ۞, йиз улариъ рябкъюрдар, ва узумистаз хъади гъягъу касра адар, хай шулин узум хулаъ гъузуз?». Пайгъамбарин ۞ «Ав» гъапну. Амма думу кас гъягъюз хъюгъиган, Пайгъамбарин ۞ думу деркку ва гъерху: «Увуз экбер ебхурунуз?». Дугъу гъапну: «Ав, ебхурунуз». «Дици вуш мистаз гъарах», - гъапну Пайгъамбарин ۞.

Абу Давуддихъан дуфнайи гъядисдиъ дупна: сар кас гъафну Пайгъамбаринхъна ۞ ва гъапну: «Я Пайгъамбарин ۞, Мединаийи гизаф жюрбежюр гъяйванатар ади ву, йиз улариъ рябкъюрдариз, халра мистхъан ярхла

ву, ва дина узум хъади гъягъюз лайикълу касра адар». Пайгъамбарин ۞ гъерху: «Увуз экбер ебхурунуз?». Дугъу «Ав», гъапну. «Дици вуш мистаз гъарах», - гъапну Пайгъамбарин ۞. Гъацира Пайгъамбарин ۞ гъапну: «Фунур касдиз Аллагъдихъди ۞ гюрюшмиш хъуз ккундуш, думу гъудгниз гъарахри гъаина, наана дугъаз дих апураш, яни мистаз. Учвуз рябкъюрачвузки, жямаят-гъудгниз иццур ва мунафик гъягъюрдар, эгер инсандиз душваз гъушган пешкешер тувуйиш, думу сабпи жергейи хъидий!». Дугъуриданна ихъ Пайгъамбарин ۞ гафар гъякъ ву, эгер саб фуклара мистаз туври гъахънийиш, жигъиларра, яшлуйирра ва бицидарра гъялак-гъялакди сабпи жергейи хъуркъуз клури мистаз гъягъидийи. Хъа ухъу Аьхиратдиъ шулу пешкешарикан гъаз фикир апурадайкан? Эгер мистаз гъягъюз шулдарш, хулаъ жямаят-гъудган дапну ккунду. Асас вуди дишагълийири, фицики дурариз мистариз гъягъюз думукъан рягъятди дар, ва гизаф мистариз жиларихъан жаради дишагълийири вуйи йишварра адар. Гъаци вуйиган дурари хулаъ жямаят-гъудган апуб герек ву, месэла дадайина шуру. Жямаят-гъудган ккадапбан гъякънаан гагайихъан гъисаб-суал хъибди, хъа гага адарш – дадайихъан. Гъуллугъчийи чан ляхин апурайидариз гъудган апуз йишв тутрувиш, Гъиямат йигъан дугъхъанра му ляхнин гъякънаан гъисаб-суал гъадабгъиди! Уьмар аьсгъябди гъапну: «Жямаят-гъудган гъибтру кас ясана абдал духъну ккунду, я мунафикъ». Убайдуллагъ ибн Аьмрди гъапну: «Гъелелиг узум сабанра, йишвандин вахтнакъан жямаят-гъудган ккадапундарза, хъа саб ражари узум мистаз гъафиган, имбудари жямаят-гъудган гъапнийи, думуган узум йиз лапра хъял гъафунзуз ва дидин саваб хъуз клури думу гъудган 27 ражари гъапунза. Ва йишвну фици учу, ич жямаят, гъяйвнариинди гъягъюраш нивкди гъябхъунзуз, ва фукъан узум зегъмет гъизигъишра, йиз гъяйвнин хъюхъ жямаятдин гъяйвнарин рижварихъан улихъ шулдайи. Думуган сар кас илдицну узухъинди, гъапну: «Зегъмет илмипан гъяйвнинин, уву учухъ хъуркъидарва». Мидин мяна: фукъан учу ккудубуш гъудгнин къаза гъапишра, ясана са-сарди гъапишра, жямаят-гъудгнинсиб, ясана чан вахтна гъапну гъудгнинсиб саваб ухъхан гъазанмиш апуз шулдар. Памус къаби гъахъиган гъудгнарехъ хъюгъюрча клуру ксари фикир апури. Му ляхнихъна гъулан имамди теклиф дапну ккунду. Хъа фици теклиф апидахъа, гизаф гъуларийи имамар адруган. Жямаят-гъудган адру гъулаъ берекетра цибтган даршул. Саспидар гъуларийи мист жвуми йигъантган тпапри шулдар. Му ляхни ухъу ихъ диндиз гъюрмат дарапуравал улупура, аьзиз ватанагълийир! Учвкан ккун апураза, имам адарди, жямаят-гъудган адарди мист мигъибтанай! Гъит Аллагъди ۞ ухъуз гъарсаб жямаят-гъудгниз мистаз гъягъюз амур апури! Амин, я Мужиб!

Дюн'я ккун апуваликан

Гъямд ибшри сар Аллагъдиз ۞, ухъу мусурмнар вуйивализ! Амма ухъуз, ухъу фу бадали халкъ дапнаш, аьгъяйкан? Аллагъу Тааьлайи Къур'андиъ дупна: «Узу инсанарна жинар Узум ибадат апуз клури, халкъ гъапунза». Пайгъамбарин ۞ гъядисарийи, му дюн'я фу-вуш, дупна.

Ниъматулла Мустафаев

Ухъуз гизафдариз, ухъу фу бадали халкъ дапнаш, гъархрухъуз. Му дюн'яийин утканвалар Аллагъдин ۞ багахъ мизмизин парпларсикъана дар. Гъаци вуйиган, ухъу Халкъ гъапнури ухъуз киваин апура: «Дугъуриданна, увум гъамусдин уьмуртган гъюз имбу уьмур ужуди ву» («Аз-зугъя», 4). Му дюн'яийин искканваликан ва аьхиратдин фазилатдикан Къур'андин аятар, гъядисар урхуз гъейди ву, амма думу гъурхубдиз тьялукъ вуди гъягъюз варидадихъан шуладар. Инсандин киваь къюб мутму сатиди ккун апуз кувват адар. Гъачай гъарури жвуу ахтармиш апухъа: ухъу гъудгнин къяляхъ фу артухъси ккун апуру - «Я Аллагъ ۞! Узум гъякъ рякъ'ин мудам апин, узум марци юкв тув, Пайгъамбаринхъна ۞ вуйи ккунишин мягъкам апин, аьхир ужуб апин», клуру дюаь, дарш гъамциб дуаь: «Узум хал, машин тув, узум апурайи ариш-вериди хъуркъувалар тув ва гъ.ж.»? Гъацира, мусурмнариз саб хайирлу вая зараллу ляхин гъабшиган, ич юквар фици шулуш лигай. Имтигъан гъадабгъай гъарури. Гъяйифки, инсанариз гъаму дюн'я фана шуваликан ва чпира кечмиш шулар вуйиваликан гъархру. Гъаму девриъ ухъуз рякъюрахъуз, фукъан инсанар саб себебра адарди кечмиш шулаш, ва дурарикан асас пай жигъилар ву. Гъаму ляхнари ухъуз вахт цибтган имдруваликан клура. Ухъуз му дюн'яийи зяяди адапу вахтан кымат аьгъдархъуз. Инсандихъан лазим дару ляхнарихъан Аллагъ ۞ киваин апуритган ярхла хъуз шулар. Иман айи касди му вахт зяяди ададапу, фицики дугъаз аьгъя закур чахъ аьхир хъайиб. Гъиямат йигъан вари гъарсаб мянфаят ктру гафнахъан, ляхнарихъан жаваб тувну ккун хъибди. Думу йигъан Аллагъдин ۞ улихъ девлетлурра, касибра, жигъилра, къабирра - вари сабси хъиди. Гъаци вуйиган, гъаму дюн'яийи 70-80 йис яшаммиш шули, Аллагъ ۞ рази шлуб ухъу фу гъапнуш, фикир апинай. Ухъу апуру фикрар, ляхнар вари Аллагъди ۞ дупнайибдиз тьялукъ духъну ккунду. Къур'андиъ Аллагъу Тааьлайи, фици яшаммиш духъну ккундуш, улупура: «Йип: дугъуриданна, йиз дуаь, йиз ибадатвал, уьмур ва йиклувал – Аллагъдин ۞ къудратниинди шулу» («Аль-Анам», 12). Жегъеннемдиъ ахъу ксари пиди: «Я Аллагъ ۞! Азад апин учу ва, ужубтган гъайри, сарун фуклара апидадара, улихъна учу апурусси апидадара». Аллагъди ۞ жаваб тувиди: «Учу учвум уьмриъ насигъятназ вахт тувундаринхъа? Учвум насигъят туври гъахъну. Гъамус учвум аьзаб хъибди, ва фасикъариз кюекчйирра адар» («Фатыр» 37).

Учредитель Благотворительный фонд «Путь», Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана	Заместитель муфтия РД Махди- хаджи МУТАИЛОВ	Художник Саид САИДОВ	Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций. Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г. Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____	Сдано в печать 30 апреля 2012 г. в 22:00
Редакционный совет Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад- хаджи АБДУЛАЕВ	Главный редактор Айна (Патимат) ГАМЗАТОВА	Дизайн, вёрстка Лейла ГУСЕЙНОВА	Тираж 2. 750 экз.	Адрес редакции 367015, РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева, 2. По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам: по Республике Дагестан – 8- 988- 699- 28- 24 по г. Махачкале - (8722) 914-222. E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru
	Редактор Ансар РАМАЗАНОВ	Менеджер Абдусабир АХМЕДОВ При перепечатке ссылка обязательна. Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».		
	Канонический редактор Мухаммад- Рамазан РАДЖАБОВ			
	Корректор Шарафудин ДАШДЕМИРОВ			

Дагъустандиъ суфизм тарабгъуваликан

1 « Дурарин диндиъ гъабкъюб гизаф къабул гъабхъунзуз ва ригъ алабхъайизкъан гъадушваъ гъузнунза». Дугъу гъаплу ляхнини рази дарди, адаши гъарай гъаплу: «Думу диндиъ уж'вал адар, йиз бай!». Амма Салман думу гафарини рази гъахъундар, ва христианвал цидиз ибадат апубтлан ужу ву гъапну.

Бай диндиан удучивидиз клури, гуч гъабхъи адаши, Салмандин ликариин зунжрар алаъну, хулаъ итру. Салманди чан душв'ан удучивуз сабпи мумкинвал гъабхъибси, христиана-рикан ккун аплуру: «Эгер ичв багхъан-мина Шамдиз гъабгъюрайи караван гъабхъиш, узуз хабар дебккай». Циб вахтналан христианадин багахъ Шамдиз гъабгъюру караван дугъубжвур. Салмандиз му хабар гъеебхъган, дугъу зунжрар алдагъну, Шамдиз гъабгъюрайи каравандиъ жин шулу. Шамдиъ думу христианадин маллийрихъди гъюрюшмиш шулу ва, сарихъан сарихъна гъабгъюри, илмар аьгъю аплуру. Циб вахтна дурарин епископ-диз гъуллугъ аплурира гъахъну, амма думу кефсуз шулу. Кечмиш шулайи епископдихъан Салманди чав шлиз гъуллугъ аплуруш ва шлихъна гъабгъюруш гъерхру. Епископди дугъаз гъапну: «Узусир, йиз бай, сар кастлан адар, думура гъаму вахтна Мосулиъ яшаммиш шула. Думу ижми кас вуйи. Гъадгъахъна гъабгъюз чалишмиш йихъ». Салман, дугъахъ хъебехъну, гъадму касдихъна гъабгъюру. Ва гъадму касдиз къаби хъайизкъан гъуллугъ аплуз хъюгъну. Учв, Салман аль-Фариси Аллагъу Тааълайин амриинди ярхи уьмрин эйси гъахъну, ва гъадму касдин мяслаьбтнинди думу Нассибиндиъ айи монахдихъна гъабгъюру, думура кечмиш гъахъиган, дугъу гъа-пидинди Аммурийиз гъабгъюру. Салманди гъуллугъ аплурайи ахиримжи священникдин аьхир багахъ гъабхъиган, дугъу гъерхру: «Увуз узкан гизаф аьгъявуз. Шлихъна гъабгъюза ва фу аплуза?». Думу касди гъапи: «Йиз бай, валлагъи му жилиин ухъуз ухшар айи, лайикъ вуйи инсан узуз аьгъдар-уз – ихъ диндихъди гъабгъурдарик... Амма Аьравийиъ аьхиримжи Пайгъамбар ꞥ – Ибрагъим пайгъамбарин диндихъди гъабгъур – удучиву вахт дуфна. Хъасин дугъу чан ватан гъиб-тди ва клару кликлар-гъванаригъ паль-мийр ктучиву йишваз кюч хъиди. Думу Пайгъамбар ꞥ чаз пешкешди тувуб ипиди, хъа садакъайикан фукла ипидар. Дугъан къал'ин пайгъам-барвалин печать хъибди. Эгер увхъан думу гъюкуматдиз гъабгъюз шулуш,

гъарахъ».

Му кас кечмиш хъпан къяляхъ Салман, аьрабарин Калб клуру тухмин ариш-вериш аплуру гъабгъюрайи Аммурийиъ яшаммиш шули гъахъну. Дурар гъафиган, Салманди дурариз клуру: «Эгер учву узу учвухъди аьрабарин жилиина хъади гъушиш, йиз хюнийр ва марччар тувурзачвуз». Дурар думу чпихъди дисуз рази гъахъну ва Салмандира дурариз чав гъапиб тувну. Караван Мединайинна Шамдин арайиъ айи «Вадилъ кура» клуру йиш-вахъна гъафиган, дурари Салман иуде-яриккан сар касдиз масу тувру. Гъамциб члуру ляхин гъаплу дурари. Дугъу иудейиз гъуллугъ дапну ккундиди ва аплурира гъахъну, гъелелиг думу иудейихъна бану Къурайза клуру тух-миан вуйи чан хтул гъабгъюрайи. Дугъу думу касдихъан Салман гъадагъуру ва Ясриб шагъриз гъахуру. Ясрибдиъ дугъаз Аммурийиан вуйи священник-ди гъаписар пальмийр рякъюру. Му Пайгъамбар ꞥ Меккайиъ чан халкъдин арайиъ ваъзийр аплурайи вахт вуйи. Амма Салмандиз дидкан хабар адайи, гъаз гъапиш думу лукди читин ляхнар аплури лихурайи. Хъасин Аллагъди Гъаьнайир ꞥ Ясриб шагъриз кюч шулу. Салман аль-Фарисийи киваин аплури, гъапну: «Саб ражари узу йиз аьхюрин пальмайин гъарин клякназ за духъну, хурмийр ктутлури айза, хъа йиз аьхюр гъарин исикк дуснайи. Думу вахтна дугъахъна чан хтул гъафи ва: «Аллагъди ꞥ бану Кайла тухмихъди (Авс ва Хазраж) дяви ккебгъну. Инсанар Меккайиан дуф-найи «пайгъамбар вуза» клурурихъди уч духъна», - гъапи. Гъаму гафар гъеерхъубси жандик мякъв, гъялаквал кабхъзук. Узуз гъа-мус, йиз аьхюрин клул'инди ахъдикан

клури, гуч'ра кмиди гъабхъунзуз. Гъялакди гъаргъан ис духъну, дугъан хтулихъан гъерхза: «Уву фу клурайива?! Гъадму хабар хъана текрар аплин сарун». Хъял гъафи йиз эйсийи «яв гъаз вуяв! Увухъ хъайи ляхин аплин», - клури ижмиди гъивунзуз. Хъяляхъ гъабхъиган, узу уч гъаплу сакъюдар хурмийрра хъади Пайгъамбар ꞥ айи хулахъна гъушза. Дугъахъна учивруган гъапунза: «Узуз уву гъякк кас ву ва увухъди ярхла йишварин гъафи мюгътаж'вал айи дустарра, хъа клури гъебхъунзуз. Узу учвуз садакъа вуди ип'рубдикан гъабхунза, имбудартлан учву лайикъ вучва». Хурмийр дугъахъна багахъ гъапунза. Дугъу чан юлдшариз гъапи: «Йт'инай», - амма чав ип'урдайи. Узу узукна гъапи: «Гъадму касди гъапибдикан сабунуб тамам гъабхъну!». Мидин къя-ляхъ, йиз эйсийихъна дуфну, хъанара хурмийр уч аплуз хъюгъза. Пайгъамбар ꞥ Мединайиъ айиган, узу хъанара дугъахъна дуфну, гъапи: «Узу садакъади туву хурмийр уву гъит'ундарва. Хъа гъамрар, гъюрмат вуди, пешкешди тувраза». Пайгъамбар ꞥ чавра гъитлу ва дустаризра туву. Узу хъанара узукна гъапи: «Магъа гъадму касди гъапи къюбпи ляхинра ашкар гъабхъну». Гъамдин къяляхъ узу Пайгъамбарихъна ꞥ, дугъу Бакъиъ накъваригъ чан дуст фаркъат аплурайган, гъафунза. Думу къюб плащдигъан гъидиржну дуснайи. Хушгел гъап'лхан, узу дугъан къял'ин печать алш лигуз чалишмиш гъахъунза, думу печатдикан йиз къаби эйсийи ктибтнийи. Пайгъамбариз ꞥ узу чан къялаз лигуз чалишмиш шулайиб гъабкъган, узу гъаз лигураш, думу дишлади гъаври гъахъи. Дугъу чан гъюнарихъ хъипнайи плащ хъди-пу, ва узуз пайгъамбарвалин печать

гъабкъюнзуз. Думу Пайгъамбарди ꞥ къабул дапну, улариан нивгъарра гъабгъюри, дугъаз мак аплуз ис гъахъи-за. Пайгъамбар ꞥ гъерху: «Фу гъаб-хъунвуз?» Узу Ислам къабул гъапунза ва Дугъаз йиз тарихдикан ктибтунза, миди Дугъаз аьхю эсер туву. Дугъу чан асгъябариз, йиз ихтилатнахъ хъебехъ-ай, гъапи.

Циб вахтналан Пайгъамбар ꞥ Салмандиз клуру: «Халкъ дап'найидариз лук'вал ап'бахъан азад йихъ». Салман-ди чан эйсийикан учв азад апуб ккун гъапну. Гизаф гафар-чалар гъапган, эйси-иудейи клуру: «Узуз 300 хурмий-рин гъарар кивну, сабпи бегъер тувай-из, дурариз гъуллугъ аплин. (Дупну ккундуки, хурмийрин пальмийри бе-гъер 10-15 йислан тувру). Гъацира узуз 40 авкъиа гъизилин тув (саб авкъиа 37,44 г ву).

Пайгъамбариз ꞥ эйсийи диву шарт'арикан гъебхъган, дугъу чан са-гъябариз гъапи: «Ичв гъардшиз кюмек ап'инай!»

Дурари 300 киврудар уч гъапну ва Пайгъамбар ꞥ чан берекетнан хиларихъди дурар кивру, саб ктарди – думунуб Уьмар бин Хаттабди кивру. Аллагъу Тааълайин рягъматдинди вари гъарари гъадму йисан дишлади бегъер тувру. Уьмар кивубди ктар-ди. Пайгъамбар ꞥ думу кадабгъну цийик'лул'ан кивру ва диди дишлади бегъер тувуз хъюгъру.

Хъасин Пайгъамбарихъна ꞥ муртасиб гъизилин тики хуру. Пайгъамбарин ꞥ хиларигъ думу 40 авкъияси артухъ шулу. Хурмайин гъарарра, чав гъапи 40 авкъияра тувган, эйсийи Салман азад аплуру. Гъадму йигъланмина Салман Пайгъамбарихъди ꞥ шулу, думу вари гъазаватаригъра иштирак гъахъну.

Саб ражари ансараринна мугъажира-рин арайиъ Салмандиз дурарикан фундарикан вуш хилаф гъабхъну. Дурарин гафар гъеерхъган Пайгъамба-ри ꞥ гъапну: «Салман, Йиз хизандиан ву». Салман аль-Фарисийин дережайи-кан аьгъю аплуз ккунириз гъаму гафар ч'яаьн ву!

Салман аль-Фариси шубубпи халиф Уьсмандин вахтна, гъижрайинди 33-пи йисан Байтуль Мукъадис (Ие-русалимди), 256 йисаъ ади, Баб-аль-Абвабдин (Дербентдиан) гъюрайиган, кечмиш гъахъну. Гъит Аллагъди ꞥ ухъуз Салмандин ва ихъ уьлкйириз, Къавкъаздиз дуфну, Исламдин нур тув-ну, жагъивалин муч'лушнахъан ярхла гъаплу имбу сагъябарин берекетнакан туври! Амин!

Суфизм фу ву?

Суфизм фу ву, клуру суалар ихъ арайиъ гизаф а. Гъази вуйиган, ихъ диндин адлу аьлимари му гафназ фициб мяна тувраш, киваин апидихъа, иншаАллагъ.

Аьбдурагъман Аьлиев

Къади, шейх уль-Ислам Закария аль-Ансарийи гъапну: «Тасаввуф – юк'в марцц аплу дережа аьгъю аплу ва яв аьмалар камил аплу илим ву». Шейх Аьгъмад Зарукъди гъапну: «Суфизмин метлеб инсандин юк'в марцц апуб, Аллагъу Тааълайихъан ухъу ярхла ап'рубдихъан марцц апуб ву. Хъа фикъгъди инсандин ч'латан вуйи аьмалар

камил аплуру». Имам Жунайид аль-Багъдадийи гъапну: «Суфизм вари ужудар т'лабиаьтар багахъ ап'руб, хъа харжидар ярхла ап'руб ву». Жара аьлимари клури: «Суфизм – уткан хасият ву. Фуж увут'ан хасиятнан утканди вуш, думу суфиз-миъра увут'ан утканди, заанди ву». Абу аль-Гъасан аш-Шазалийи гъапну: «Суфизм – юк'в ибадатдиз ва Аллагъу Тааълайи улупнайи къанунариз табигъ хъуб ву». Ибн Ужайбайи гъапну: «Суфизм Аллагъу Тааълайихъна багахъ хъуз улупру сеbeb ву ва инсандин батлин тереф ч'лурувалихъан уьбхруб, ужудар тере-фар за ап'руб ву. Дидин ккебгъуб илим ву, гъац'къял – дидихъди аьмал апуб, аьхир – Аллагъдин ꞥ ниъматар».

Тасаввуф илмарин анжагъ фикир хъайир, гъякъ'валихъна багахъ вуйирт'ан гъаври даршул. Хъа му ляхнарин гъаври адрудар суфизмин гъаври дар-шул. Улариз дярйабк'рурихъан ригъдин нурарикан мялумат тувуз шулинхъа?

Аьгъмад Зарукъди гъапну: «Суфизмиз къюд агъзу-рилан зиина мяна тувна, амма дурарин варидин мяна саб шула – киваант'ан Аллагъу Тааълайихъна илт'ик'луб ва Дугъаз ибадат апуб». Суфизмин мурхъ-ларикан саб юк'в гъаму дюн'яйин шагъват'нахъан марцц апуб, Аллагъу Тааълайихъди аьлакъайиъ хъуб. Хъа фуж ву суфий? Суфий – Аллагъу Тааълайиз чан юк'в марцциди гъибт'руру, ва чан вари ляхнарра Аллагъу Тааъла бадали ап'руру ву.

Кечмиш гъахьирин хажалатнаъ хьуб

Сар фужкIа багахьлур кечмиш гъахьиган, нивгьар дерккуз читинди шулу. Ухьуз кккундушра-ккундаршра нивгьар чиб-чиланди улариан гъягьюру, амма ухьу му Аллагу Тааьлайин гьюкум вуйибдин, ухьура му дюн'ийи гьаргандиз гьудрузруб ва ухьухьна фу вахтна вушра Азраил малаик гьюз мумкин вуйиб кIваьлан гьапIну ккундар.

Шамиль Зуртукьянов

Саб ражари Пайгьамбар ﷺ Саъд ибн Убадаихьна гьушнийи. Пайгьамбарихьди ﷺ Абдурагьман ибн Аьвф, Саъд ибн Аби Вахьас ва Абдулла ибн Мас'удра хьайи. Саб дупну Пайгьамбар ﷺ ишуз хьюгью. Думу ишури гьаркьган, имбударра ишуз хьюгью. Пайгьамбари ﷺ гьапи: «Учвуз гьеебхьунданчвухьа, дугьриданна Аллагу Тааьлайин нивгьарихьан ва кIван дерднахьан аьзаб тувурдар, аьзаб гьамдихьан тувру», - кIури мелзнахьинди улупну (имам аль-Бухари, имам Муслим). Ихь Пайгьамбарихьан ﷺ, чан дадаин накьвдихьна гьушганра, нивгьар дерккуз гьабхьундар ва гьишну, дугьахьди гьадушвахь хьайидарра гьишнийи. Пайгьамбарин ﷺ уьмриан мицдар дюшюшар гизаф хуз шулу. Гьаму гьядисариан ухьуз рякьбюрахьуз, Пайгьамбари ﷺ чан марцци нивгьар дерккундар, хьа гьишну, гьамдиан ишуб гьарам даруб гьаври шулхьа.

Ишбан хай даршлу жюре

Саспидари хажалат дубхьначуз кIури, гьарйир апIури, чпин машариз йивури, чпин али ккурттар чйяргьюри шулу. Му дюшюшар Исламдиз ихтияр айидар дар, гьаз гьапиш му Аллагу Тааьлайин туву гьюкмийн рази даруб гьисаб ву. Ислам диндиз улихь вахтари, инсан кечмиш духьнайишваз ишлар апIру дишагьлийириз теклиф апIури гьахьну.

Гьийин йигьанра гьаци дубхьна, дишагьлийир, уч духьну, ишлар апIури шулу, дерднаъ, хажалатнаъ ача кIури. Хьа эгер дурар дугьриданна дерднаъ айиш, дурари кечмиш духьнайириз мянфяьт кайиб апIуйи, дугьхьан дюаъ, Кьур'ан урхури, гьаму читин вахтна хизандиз кюмек апIуйи, хьа душваъ айиб дипIну, дубхьну гьягьюб ваъ.

Пайгьамбари ﷺ гьапну: «Чан машназ йиврур, ккурттар чйяргьур, Исламдиз улихь вахтари апрударстан гьарйир апIурур ухькан дар» (имам аль-Бухари).

Абу Бардаи гьапну: «Абу Муса, аьзарлу духьну, амриан гьягьруган, дугьан кIул чан хизандиан вуйи сар дишагьлийин униъ ади гьабхьи ва саб дупну дугьу гьарйир апIуз хьюгью. Абу Муса амриз гьафиган, гьапну: «Узу Пайгьамбар ﷺ марцциди вуйи амаларихьан марцциди вуза, хьа Пайгьамбар ﷺ гьарйирихьан, аьжувалиан мужри ярхи апIбахьан ва ктапIбахьан, ккурттар чйяргьбахьан ярхла ву» (ан-насаи; Абу Давуд).

Кечмиш духьнайириз гьарйирикан вуйи зарар

Пайгьамбари ﷺ гьапну: «Кечмиш гъахьириз чIивиди имбудари гьапIу гьарйирин аьзаб тувру».

Жара гьядисдиз дупна: «Дугьриданна кечмиш гъахьириз чан хизан ишбан аьзаб тувру». Мидин гьаци гьаври духьну ккундуки, Аллагу Тааьлайин гьюкмийн рази дарди ишбакан кIура.

Пайгьамбари ﷺ гьапну: «Инсан кечмиш гъахьиган, гьарйир апIуру: «Я Аллагу, гьаз, фу бадали му ляхин гьабхьну? Я фулану кас! Я фулану кас!» - ва гьамцдар жара гьарйир апIури, кечмиш духьнайириин фазилатвалар ктухури, гьаму вахтна кечмиш духьнайирихьан гьисаб-суал гьадабгьурайи кьюр малаикди, дугьаз йивури, гьерху: гьаму гьарйир апIурайидари кIурубдиз барабар шулана?» (ат-Тирмизи).

Гьамус, гьюрматлу мусурмнар, фикир апIинай, ухьу ихь багахьлуйир, мирасар кечмиш гъахьиган, фициб гьялнаъ шулуш, ухькан сарикьан сабур апIуруш... Гизафси фикир тувну ккунду гьарйир апIру дишагьлийириз, пул тувайин гьарйир апIуз хьади гьюрудариз. Му ляхин Исламдиз айиб дар, гьаци вуйиган ярхла йихьай дицдар ксарихьан. Эгер учвуз кечмиш духьнайириз уж'вал дубхьну ккундуш, сабур апIинай, гьятта нивгьар гьягьюрушра, гьарйир дарапIди. Ухьу вари Аллагьдихьан ﷻ вухьа ва Дугьахьна кьяляхьра хьтакидихьа.

Жегьеннемдихьан яв жандак азад апIин

ГЬАРСАБ МУТМУЙИН АЧАР А, РИЗКЬНАН АЧАР САДАКЬА ВУ

Аллагу Тааьлайин гирами Кьур'андиз дупна (мяна): «Дугьриданна, имандиинди садакьа туву жиларизна дишагьлийириз «...», думу артухь апIиди. Дурариз жумартлу савкьат гьязур дапIна» (сура «аль-Гьядид», аят 18).

Гьажимурад Омаргьажиев

Саб ражари Аьйшайи лукI гьадагьну. Думуган Жабраил малаик Пайгьамбарихьна ﷺ дуфну, гьапи: «Я Мугьяммад ﷺ, му лукI яв хул'ан адаъ – думу жегьеннем агьлуйирикан ву». Аьйшайи думу дишагьли-лукI, хул'ан адагьну, дугьаз садакьади хурма тувну, гьау. ЛукIру хурмайин гьацI дипIну, имбу гьацI чаз рякьюъ алахьу аьжуз касдиз туву. Думуган Жабраил малаик хьанара Пайгьамбарихьна ﷺ дуфну, гьапи: «Я Мугьяммад ﷺ, Аллагу Тааьлайин увуз хьанара думу лукI кьяляхь дисуб амур апIура. Дугьу думу жегьеннемдихьан азад гьапIну, гьаз гьапиш дугьу хурмайин гьацI садакьади тувну» (лиг Нузгьатуль Мажалис, 283-пи маш).

Пайгьамбари ﷺ Аьйшайиз кIури гьахьну: «Я Аьйша, жегьеннемдихьан гьацI хурмайиинди азад йихь» (Аьгьмад). Саб ражари Пайгьамбар ﷺ, миржиб диргьамра хьади, чаз ккуртт гьадабгьуз базариз гьягьюз рякьюъ учIву. Рякьюъ дугьаз ишурайи сар лукI-дишагьли рякьюру. Дугьу лукIрахьан ишбан себеб гьерхган, дугьу гьапи: «Узу кьюб диргьамра хьади йиз эйсийин хизандиз герек вуйиб гьадабгьуз гьафунза, ва диргьамар гьудургьиз...». Пайгьамбари ﷺ дугьаз кьюб диргьам туву. Базариз дуфну, чаз 4 диргьамдиз ккуртт гьадабгьну кьяляхь хьадакьну гьюруган, дугьаз «Шли уз'ин палат алабхьиш, Аллагьди ﷻ думу кас

кучну, гьапи: «Ассаламу аьлайкум». Дугьаз жаваб тувундар. Дугьу кьюбпи, шубубпи ражарира текрар гьапIну, ва анжагь шубубпи ражарихьантIан дугьаз жаваб тувундайи. Пайгьамбари ﷺ гьерху: «Сабпи ражну туву саламдиз гьаз жаваб тувундайчва?» «Яв сес себеб дубхьну учуз берекет хьуз», - жаваб туву эйсийи. Пайгьамбари ﷺ думу лукIрахьанди гафар гьапIган, эйсийи гьапи: «Учу думу азад апIурча, я Аллагьди Гьаьнайир». Пайгьамбари ﷺ, кьяляхь гьафиган, гьапи: «Гьаму миржиб диргьамтIан ужуб фука гьябкьондаруз: мурар себеб духьну аьжузариин палатра алабхьунза, лукIра гьюрхонза ва думу азрада гьапIунза».

Садакьайин мянфяьгнакан:

- бедбахтваларихьан ярхла шулу. Аьли ибн Талибди гьапну: «Учвкан шли гьачIнинган садакьа тувиш, Аллагу Тааьлайин думу йигьандин бедбахтвалар учвхьан ярхла апIиди»;
- ризкьнан ачар. Аьли ибн Талибди гьапну: «Гьарсаб мутмуийн ачар а, ризкьнан ачар садакьа ву»;
- садакьа женнетдиз гьягьюз себеб шулу;
- накьвдин аьзаб архла апIуру;
- гьисаб-суал рягьят апIуру;
- Аллагу Тааьлайин хьял ярхла апIуру;
- жегьеннемдихьан уьрхюру;
- Аллагу Тааьла ккун апIувализ себеб шулу;
- уьмур ярхи апIуру;
- аьзарлу сагь хьузра себеб шулу.

Исихь улупнайи шартIар тамам апIуруш,

садакьа гизаф ражари артухьди савабна-

нуб шулу:

- 1.садакьа гьялал ризкьнакан тувиш;
- 2.кIваантIан, Аллагу ﷻ бадали тувраш;
- 3.увуз варитIан багьалу вуйибдикан тувраш;

Женнетдин утканвалариинди уткан апIиди», гафар текрар апIури яшлу кас гьяркьну. Пайгьамбари ﷺ дугьаз чан ккуртт туву. Хьасин хьана базариз дуфну чаз имбу кьюб диргьамдихь хьана ккуртт гьадабгьуру. Кьяляхь гьягьруган гьадму ишурайи лукI-дишагьли хьанара ишури рякьюру. Пайгьамбари ﷺ ишбан себеб гьерхган, лукIру гьапи: «Йиз эйсийи, кьан гьапIунва кIури, узуз аьзаб тувбахьан гучIуразуз». Пайгьамбари ﷺ гьапи: «Гьач яв эйсийихьна гьягьюрхьа», - ва гьадгьахьди гьягьюру. Хуларихьна гьафиган, Пайгьамбари ﷺ унчIварик

4.жиниди тувраш. Гьядисдиз дупна: «Ургуб жюре инсанар Аллагу Тааьлайин сирникк хьиди, думутIан гьайри жара сирин адру йигьан: дурарин арайиъ, жиниди садакьа туву жили жви, гьятта арччул хли туву садакьайикан гагул хлиз аьгью даршлуганси...» (Муслим). 5.Сабпи нубатна мирасариз тувуб, эгер дурар мягьтаж'вал айидар вуш. Гьядисдиз дупна: «Мюгьтаж'вал айидариз садакьа тувуб – саб терефнаан вуйи садакьа ву, хьа мирасариз тувуб – кьюб терефнаан: садакьади тувуб ва мирасвал уьхью» (ат-Тирмизи).

Гъяйвнар Женнетдиндар ву

1 « Аллагъди ﷺ гъапну: «Узу эль-руб вуди, аьраб жинснакан халкъ гъапунзаву ва халкъ гъапну имбу гъяйванатартан заанди дебккунзаву».

«Пъятулъ гъяйван» китабиди, сарпир вуди гъяйвнин элеур Исмаил пайгъамбар ву, кѳури дибикна. Гъаци вуйиган, дидиз «аьрабаягъур» чъвур тувну. Аллагъу Тааьлайи Ибрагъим ва Исмаил пайгъамбариз, Каъба тикмиш апинай, учвур кѳури гъязур дапнаи хазна тувурзачвур, гъапну. Къудратлу Аллагъди ﷺ Исмаиликан думу хазнайиз дих апѳуб ккун гъапну. Аллагъу Тааьлайи чан кѳваъ тѳапну дюаьра урхури, Исмаили дих гъапган, му сесназ жаваб тутрувди сабкъан аьрабаягъур гъубзундаи. Гъяйван дугъаз табигъ гъабхъи ва диди чаин элеуз гъибгу, гъаци вуйиган Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Гъяйвнариин элей, дугъриданна дурар ичв аба Исмаилин ирснакан ву».

Имам Ас-Субукийи бикѳураки, узхъан гъерхри гъахъну: Аллагъу Тааьлайи сарпирди фуж халкъ гъапну – Адам пайгъамбар, дарш гъяйван? Фу ву сабпи ражну халкъ гъапуб – гъяйван, дарш хвар? Фуну жинс сабпи ражну халкъ гъапну? Мидкан Къур'андиъ, ясана гъядисариди фукла дупнайин? Дугъу гъамци жаваб туву: «Гъяйван Адам пайгъамбартан ухди халкъ гъапну, гъяйван хвантан ухди айиб ву, аьраб жинснакан гъяйван имбу гъяйвнартан ухди халкъ гъапуб ву». Салабийихъан дуфнайи гъядисиди дупна: «Ахсрар ккивруган вари гъяйвнари гъамциб дюаъ апѳуру: «Я Аллагъ, Уву Адамдин ﷺ веледарикан шлиз йиз аховал тувнуш, Уву узу табигъ шлиз гъапнуш, дугъан мал-девлетдикан узу варитан ккуниб апѳин».

Гъяйвнарихъна вуйи ккуниваликан ва дурарин чпин эйсийихъна вуйи вафалуваликан гизаф дибикна. Гъаци вуйиган, му уткан, чаз вафалу, чакъ гъебехъури гъяйвнин эйсийи, фукъан кымат иливишра, чан гъяйван масу тувурдар. Гъяйвнар урхювал саспи гъюкуматариди аьдат ву ва гизаф ляхнар дурарихъди аьлакълура вуди шулу. Къайд дапну ккундуки, гизаф эскрар чпин гъяйвнарихъна вуйи ккунивалиан адлу

гъахъну. Ва му аьжайиб ляхин дар, гъаз гъапниш, увуз вафалу гъяйван, дявдиди яв багахъ хъайиб, увуз зиян гъабхъиганра кмиди уву дяви гъябгъюрайи чулиан гъахру гъяйвантан ухъуз сарун багахълу вуйир фуж вухъа! Гъаци вуйиган, ухъу гъяйвнин чан эйсийихъна вуйи вафалуваликан дартиди гъибтуз хай даршул. Му ляхин тасдикъ апѳуру гизаф дюшюшарра а. Дурарикан саб Пайгъамбарин ﷺ риш Фатѳиматдин бай имам Гъюсейндихъди аьлакълу вуйиб ву, думу Кербеле дявдиди шагъидди кечмиш гъахъну.

- Имам Гъюсейндикан ва дугъан гъяйвникан кидибта, Мугъяммад-гъяжи.

- Кербела дявдиди имам Гъюсен ва дугъан эскрар 20 агъзур мунафикъарин къялаъ гъахъну, хъа Гъюсейндихъди хъайидарин къадар 100-тан цѳиб вуйи. Му аьхю дяви гъабхъ-

ну. Душваъ Пайгъамбарин ﷺ риш Фатѳиматдин бай шагъидди кечмиш гъахъну, зийнар кайи дугъан жан гъяйвнилан абхъну. Гъяйвни думу кечмиш духънайидарин арайиди агуз хъюгъру. Гъидихъган, чан мучѳмучѳ имамдин жандкиъ удубкъну, ибшуру. Хъасин жабгъури чадрарихъна дубшну, душвахъ хъайи дишагълийириз ва бицидариз му ляхникан хабар тувру. Дяви гъябгъюрайи йишвахъна хъанара гъафиган, мунафикъар, думу йибкѳуз кѳури, диддан илтѳикѳну дугъужвну. Хъял гъювалиан гъизмиш дубхънайи гъяйвни, къацар апѳури, къусмар йивури, 27 мунафикъ гъийихну. Мидин къяляхъ думу Евфрат нирин терефназди жабгъури гъубшну, сарун думу саризра гъябкъюндар. Ав, мициб гъисс жарарик капѳуз сарихъанра даршул, Аллагъу Тааьлайихъантан. Жара гъяйваната-

риъ мицдар гъисар тѳауз сарихъанра гъабхъундар, аьхир. Му ляхникан эгер учвур якъинди аьгъю апѳуз ккундуш, ипподромдиз, гъяйвнarin фермириз гъягъюб герек ву, душваъ аи эйсийири учвур мицдар дюшюшар гизаф кдитиди.

Дупну ккундуки, инсанаринна гъяйвнarin арайиди гизаф уртахъ лишнар а. Гъяйвнarin арайиди гъагърушин кайидар, гучѳбъахар, ляхин апѳуз ккунидар-даккнидар а.

- Мугъяммад-гъяжи, дин терефнаан инсандиз гъяйвнариикан мянфяаьт айин?

- Пайгъамбарин ﷺ гъядисиди дупна: «Дугъриданна, жинар гъяйван аи хулахинди гъюрдар, гъяйвнин «гъигъи» сеснахъан дурар гъергру» (Къуртѳуби). Гъяфиз ад-Диматийихъан вуйи гъядисиди дупна: «Дугъриданна шейтѳнихъан чпиз жинснакан гъяйван айидарикан саркъан кѳул'ан адауз даршул». Му гъядис Тѳабаранийира, Ибн Адийира дубхънайиб ву. Ухъуз рябкъюрайиганси, гъяйвнариикан гизаф мянфяаьт а, илагъки гъийин йигъан, гъаз гъапниш ухъуз ул апѳабкан, жюрбежур чѳуру кѳажар апѳабкан гизаф ебхъури шулухъуз. Ухъкан гизафдар, аьхю харжарра апѳури, фалчйирихъна гъягъюри шулу. Хъа мицдар гунагъ шлу ляхнар апѳайиз, велед гъяйвнар аи йишвахъна хъади гъягъюб, ясана, эгер мумкинвал аш, гъяйван уьбхюб ужу даринхъа!»

Саб ражари сар бедунди, Пайгъамбарихъна ﷺ дуфну, гъяйвнар женнетиди шулуш гъерху, думу гъяйвнар ккунир вуйи. Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Эгер уву женнетиди гъахъиш, увухъна аьламатнан хлинцдар кайи гъяйван гъапѳиди, ва дид'инди увуз ккунни йишвахъна женнетиди тѳирхарва». Гъацира гъядисиди женнет агълуийир чибчпихъ, жинснакан гъяйвнариин эльену, гъягъиди, дупна.

Увуз, Мугъяммад-гъяжи, чухсагъул мициб маракълу сюгъбат апѳабз! Хъа газат урхурайидариз ухъу гъапибдикан мянфяаьт ктабгъуб ккун апѳураза...

Сюгъбар гъубхур
Аьгъмад Сиражутдинов

Улх узухъди Мугъяммаддикан ﷺ

Му дюшюш Пайгъамбарин ﷺ вахтна гъабхъиб ву. Исламиди адру сар къаби дишагъли, ипѳу сурсатар гъадагъну, гъагъарра хъади базарилан гъюради гъахъну. Гъагъ читниб вуйиган, думу дишагъли эрг'вал йивури, дусри гъягъюрайи. Сар уткан касди, дугъаз аьзият кайиб читинди айиб дябкъну, кюмек апѳидизавуз, гъапи. Дишагълира рази гъахъи, ва дурари сатѳиди рякъ давам апѳуз хъюгъю.

Сауда Ибрагъимова

Дупну ккундуки, думу вахтна вари Мекка къюб йишваз жара дубхънайи: Мугъяммад пайгъамбар къабул гъапѳдар, ва терг гъапѳдар. Къаби дишагъли гафар апѳуз гизаф иштагъ айир гъахъну ва вари рякъди, магъа Аьбдуллагъдин бай Мугъяммад гъафихъанмина, дугъан фикрар тарагъури инсанарин уьмур дигиш шула кѳури, аьрзийр апѳури гъахъи. «Ихъ рякъ ярхив ву», - гъапи дишагълийи, - гъаци вуйиган, сюгъбат гъабхидихъа. Амма шликан вушра ва фтикан вушра улхурхъа, Мугъяммаддикан ﷺ ктарди! Дугъан чъвур ебхъузкъан ккундарзуз!

Дугъу ихъ абийрин дин къабул апѳурдар, дугъу Сар Аллагътан ﷺ адар ва варидали Дугъаз ибадат дапѳну ккунду, кѳура!».

Вари рякъди му дишагълийи Мугъяммадиллан ﷺ аьрзийр апѳури гъахъну, хъа дугъахъди гъягъюрайир ккебехъну, сабурвалиинди рякъюн читинвалар алдаурайи. Магъа дурар къаби дишагълийин хулан багахъна хъуркъу. Му касди ипѳу сурсатар аи шишал хулан багахъ дивну, къяляхъ гъягъюз гъязур гъахъи. Къаби дишагълийи дугъаз дугъужвуб тѳалаб дапѳну, гъапи: «Чухсагъул увуз! Магъа къаби дишагълийиз кюмекра гъапунва, яв чъвур фуж вушкъан йипа? Фици? Къабир вуза, ебхъурдарзуз, текрар апѳин...». Му касди, дугъахъинди илдицну, ягъал сесниинди гъапи: «Аьбдуллагъдин бай Мугъяммад вуйиз чъвур». Къаби дишагъли гъяйран духъну, къамкъариин дусну ва хилар заваризди ккидисну, шагъадат гъабхи: «Ашгъаду алла илагъа иллаЛлагъ ва ашгъаду анна Мугъяммадан расулѳлагъ!».

Кѳури шулу, му кѳваантан мусурман дишагъли духъну гъаму гафар гизаф текрар апѳури гъахъну: «Улх узухъди Мугъяммаддикан ﷺ». Ихъ Пайгъамбарихъди ﷺ аьлакълу вари дюшюшар

ухъуз нумуна ву, ва мурарикан ухъу фикирра апѳури духъну ккунду. Зиихъ гъапибдиан жвуваз гизаф дарсар адагъуз шулу. Фукъан утканди даринхъа гъаму къаби дишагълийи, Пайгъамбарин ﷺ уткан хасият дябкъну, Ислам къабул апѳуб?! Къюб кѳуруб, му къаби касди, чаз дярябкъди, инсанарин гафарихъ хъпехъури, чав Ислам къабул апѳайиз Мугъяммад пайгъамбарикан чѳуру фикрар апѳури гъахъну. Ихъ вахтнара мицдар дюшюшар гизаф шула. Ухъуз фукла гъеебхъган, думу гъякълу вуш-дарш дилигди, дишлади улхуз хъюгъру. Ва асас пай ухъу аьгъю дапѳну ккуниб: уву гъякълу аьгъю дарапѳиди, ифи убхъурайи вахтна жарарилан улхбахъан ярхла йихъ. Гъякълу аьгъю дарапѳиди жара ксарилан улхуз гъялак махъанай. Вари рякъди му дишагълийи Пайгъамбарилан ﷺ чан мелзнахъна гъафиб вари ктибури гъахъну, хъа Мугъяммад пайгъамбар, ккебехъну, дугъаз кюмек апѳури гъахъну. Дугъу къаби дишагълийин гъагъар дирчну гъушундар, хъа чав сабур апѳувалиан думу дишагълийи Ислам къабул гъапѳну.

Гъит Аллагъу Тааьлайи ухъуз сабур туври ва Пайгъамбарин ﷺ Суннайихъди гъягъюз амур апѳри! Амин!

Ражаб — Аллагьу Тааьлайин ваз ву

РАЖАБДИН ВАЗЛИ УШВ БИСАЙ, МУ ВАЗЛИН УШВ АЛЛАГЬУ ТААЬЛАЙИ ИБАДАТНАН АСАС ПАЙСИ КЪАБУЛ АПИУРА

Ражабдин ваз гирами шубуб вазликан сабпиб ву (Ражаб, Шябан ва Рамазан). Гьадму вазар Кьудратлу Аллагьди **Чан лукларихьна аьхю гьюрмат апирудар ву. Пайгьамбарин гьядисарикан сабунубди гьамци дупна:** «Эгер учвуз аьжалин улихь архаинвал, имандихьди йиклувалин шаду аьхир ккундуш ва шейтнихьан дюрхну ккундуш, гьаму вазариз гьюрмат апинай, ушвар дисбиинди ва ктучьву гунгьарин гьайифвал зигбиинди».

Гадму вазариз Кьудратлу ва гьарсабдикан аьгью Аллагьди **ужудар** ляхнар ва ибадат апбаз лигну, артухьди ужувлар тувру, кьваантлан швумал гьезигдарин гунгьарин аьфв апиру. Гьаци вуйган, мусурмариз Аьхиратдин йигьан терезарин гьагь ужувлахьинди гьачабккуз мумкинвал шулу.

Ужувлаз пешкеш туввал ва гунгьариз аьзаб гьадабтгьвал Ражабдин вазли гьизаф ражари артухь шулу. Ражаб гьацира Аллагьу Тааьлайи дявийр гьахвал, гьалмагьлар апиувар, ифдин кьисас алдабгьвал гьадагьа дапнаин юкьуб вазликан (Ражаб, Зул-Кьайда, Зул-Гьижжа, Мугьяр-рам) сабунуб ву.

Ражаб Кьудратлу Аллагьдин **ваз** вуди гьисаб апиру, гьадму вазли гьадабус аьхю ужувлар ва жумартвалин ляхнар гьабаз лигну.

Ражаб кьуру гафназ шубуб гьярф а (аьраб алфавитди ачухь гьярфар адар): «р» гьярфну «рягьмат» (Аллагьдин **жумартвал**), «ж» гьярфну - «журмул аьбди» (Аллагьдин **лукларин гунгьар**), «б» гьярфну - «бирру ллагь Тааьла», (Кьудратлу Аллагьдин **ужувлар**) улупура. Ва Аллагьди **гьагну** (мяна): «Эй Йиз луклар, Ичв гунгьар Йиз жумартвалин ва Йиз ужувлан арайи шлуганси гьапунза».

Ражабдин вазли ушвар гьидисиш, ужу ву. Шлихьан вари вазли ушвар дисуз шулдарш, гьит гьацир касди гьадму вазлин сабпи, йицихьубпи ва аьхиримжи йигьарикан ушвар дисри.

Гьядисди дупна: «Кьваинди гьибтайки, Ражаб-Кьудратлу Аллагьдин **ваз** ву; Ражабдин вазли шли-вуш саб ражнукуан ушв гьибисиш, Кьудратлу Аллагь **дугькан гьаддиинди** рази хьиди».

Жара гьядисди дупна: «Фуж Ражабдин вазли гьайгьушнарик гьахьш, гьацир касдин жандак йибкьруган, юкьв йибкьлидар. Гьарсабдикан аьгью Аллагьди **гьацирин кьулантин** ужувларин шид улубзиди ва думу чан гунгьарикан ккудучьвиди, хиял апиарваки думу тазаци бабкан духьна. Ва дугьаз жегьеннемдиз гьауз ккайи 70 агьзур гунагькрарин шафааьт гьадабгьуз ихтияр хьибди».

Ражабдин вазли сад йигьанкьан ушв гьибисур Фирдавс женнетдиз гьагьиди, дупна гьядисди. Кьюд йигьан ушв гьибисуриз кьуб ражари артухьди пешкешар тувиди. Шубуд йигьан ушв гьибисуриз жегьеннемдин цихьан ярхла

апиру аьхю арх йибкьиди. Думу арх гьадмукудар яркьуб хьибди, гьятта дидин тмуну терефназ гьагьюз сад йис герек шулу. Юкьуд йигьан ушв гьибисур кьул'ан гьагьру ва гьацира жара уьзрарихьан уьрхиди. Хьуд йигьан ушв гьибисур накьвдин аьзабнахьан уьрхиди. Йирхьуд йигьан ушв гьибисурин маш Гьиямат йигьан аку вазлитан артухьди акв туври дебкьиди. Ургуд йигьан ушв гьибисуриз Аллагьу Тааьлайи жегьеннемдиз вуйи ракнар хьяркьиди.

Миржид йигьан ушв гьибисуриз Аллагьу Тааьлайи Женнетдин ракнар т'аиди. Йициюкьуд йигьан ушв гьибисуриз саб ил али шейгнакьан дерехьубсиб тавкьат тувди. Хьа шли йицихьуд йигьан ушв гьибисиш, Аллагьу Тааьлайи дугьаз гьациб чьвур тувиди, гьятта саб малаикьан дугьан багьхантина «Тебрик апиурачаву, гьаз гьапиш уву азадлу вува ва чьрубдихьан дюрхнайирра вува» дарпиди гьагьидар. Ражабдин вари вазли ушв гьибисуриз аьхю саваб гьазур дапна. Анасдихьан вуйи гьядисди дупна: «Ражабдин вазли ушв бисай, гьаз гьапиш му вазлин ушв Аллагьу Тааьлайи ибадатнан асас пай вуди кьабул апиру». Му вазли туба апбаз артухьси фикир тувну ккунду. Ражабдин вазли тум жилик кивру кьури шулу, яни туба апиру. Шябандин вазли дурарихь шид хьубзру, яни инсанди, туба апбалан кьяляхь, ужувар ляхнар апиру. Хьа Рамазандин вазли бегьер уч апиру, яни туба апиру ва ужувлан ляхнар апири, инсан гунгьарихьан марцц шулу ва заан дережайиз удучьвуру.

Лайлат-уль-Рагьаиб

Ражаб вазлин сабпи хамис йигьанра ушв бисувал ужу ву, хьа гьадму хамис йигьандин кьяляхь вуйи, яни Ражаб вазлин сабпи жьумийин йишву ибадатди духьну ккунду. Гьадму йишваз Лайлат-уль-Рагьаиб кьуру. Гьаму йишв Пайгьамбарин **абийр-бабарин** никягь гьапиш йишв ву. Му йишван гьапиш дюаь кьабул дарапиди гьибтурдар. Гьапиш гьудгнин, гьибису ушван, садакьайин ва жара гьадму йишван ибадатдин артухьдиси берекет тувру. «Рагьаиб» гафнан мяна гьамциб ву: «Аллагьу Тааьлайи аьфв апиур кьури умуд кивуб, Дугьан Чан лукларихьна вуйи рягьматдик умуд кивуб, ва гьацира дюьйир, гьудгнар кьабул апиуб»

Му йишванна йигьан ухьу аннамиш дапну удудукьру кьадаб гьикматар а. Гьаци вуйган, му йишв ибадатди адапшиш ужу ву. Гунгьарин аьфв апиуб ккун апири, садакьа туври гьахьш ужу ву.

Саб ражари Пайгьамбарин **вахтна** яшамш шулайи сар яшлу касди, вари Ражабдин вазли ушв бисуз шулдарзухьан, гуж удубкьурдариз, гьапи. Пайгьамбари **кьуру:** «Уву сабпи, йицихьубпи ва аьхиримжи йигьари ушвар дис! Саб вазли ушв гьибисансиб берекет хьибдивуз. Гьаз гьапиш саваб йициб ражари артухь бикьуру. Амма Ражаб вазлин сабпи жьуми йишван кьваьлан магьапан»

Аьхю сабур айи кас

ШАХСИН ИБН МИРЗА АЛЬ-КЪУЖНИКИ (1907-1983)

Илим аьгью дапну аьвамвалиан удучьвуз, халкьариз мянфааьт тувуз, илим – дин чьей апиуз ва дидинди аьмал апиуз ният гьапи ксарикан сар Кьужникарин **Шахсин ибн Мирза ву. Думу 1907-пи йисан аьлим Мирзайин хизанди Келтнерин тухмиь бабкан гьахьну. Сифтена-сифте дугьу сабпи илмарин аьгьюваларин мертебе чан гагайин хликк гьадабгьну, хьа кьубпи ва шубубпи аьгьювалин дережа чпин гьулаз адлу ва машгьур алимарин регьберваликьди гьадабгьну.**

Аьбдул Муталиб-гьажи Гьазрати Аьлиев, Огни шагьур.

Магьа дурар: Малла Мазагай аль-Кьужники ва Малла Аьлигай аль-Кьужники. Думу аьлимари дугьаз чпиз аьгью жюрбежур илмарин аьгьювалар тувну. Шахсин зигьимлу, гьяни хасиятнан кас вуди гьахьну, фу жюрейин аьгьвалатна ахьшра, сабур апиру кас вуйи. Гьамдиан Шахсин дериндиан Аллагьу Тааьлайи улупнайи рякьюьди гьагьюрайи кас вуйиб ухьу гьаври шулхьа. Мицдар ксар гьизаф адар. Сар касди увуз яманнугь гьапиган, Шариаьтдинди увузра гьациб кьадаб жаваб тувуз ихтияр а, хьа аьфв гьапиш кас Аллагьу Тааьлайиз багахь шулу, ва дицдар ксар Женнетдин заан мертебейи шулу. Шахсин, чан сабуну гарцликкан ккадатган, тмуну гарцал ккибисру ксарикан вуди гьахьну. Ухьуз мялум вуйганси, инсанар жюрбежур хасиятнандар шулу: ин-

Сар касди увуз яманнугь гьапиган, Шариаьтдинди увузра гьациб кьадаб жаваб тувуз ихтияр а, хьа аьфв гьапиш кас Аллагьу Тааьлайиз багахь шулу, ва дицдар ксар Женнетдин заан мертебейи шулу.

санвал кайидар, вягьши жюрейиндар, тьмьгькарлудар, бахил вуйидар, саб фуклара дарди гьалмагьлар апири, фтикан вушра бала гьадабгьрудар, гьунширири, мирсариз зарар туврудар ва гь.ж. Шахсин ибн Мирзайи, саб себебра адарди чакди фужкьла улхруган, гьалмагьлар апируган, зарар тувруган, хьял ктарди, машнаан имшагьди кьури гьахьну: «Аллагьу Тааьлайи дюз рякьдин алагьриву, гунгьарин аьфв априяв, сабур тувривуз». Шахсин ибн Мирза Малла Мазагай-эфендийихьди вафалуди Хирах ва жара мягьлари гьахру серенжемариь, диндин аьгьювалар халкьдиз баян апиру мажлисариь иштирак шули гьахьну. Дугьан уьмур илмар гьадагьури ва чаз аьгьюб тарабгьури гьубшну. Думу гьелбетда Табасарандин ва Кььяйтагь вилятарин адлу ва машгьур аьлимарихьна зияратариз ва илимдин аьгьювалар гьадагьуз гьагьюри гьахьну. Гьаци дугьу аьраб, тюрк, фарс, кьумугь, дарги чьалар ва гьацира Тиб илимдин аьгьювалар гьадагьуру. Узуз му касдикан хабар туву ксари, дугьаз Кьур'ан кьваьланди аьгьйи – думу гьафиз вуйи, гьапиш. Шахсин ибн Мирза медресейи урурайган, дугьахьди тьлимвал апири Агьул райондин Пургьан кьуру гьул'ан Багьауддин, Аьлихан - саб вахтна Огни шагьриь имамвал гьапиш, лезгистандиан Шагьвелед - Огнийиь имамвал гьапиш, чпин гьулаз малла

Гьажи ва гь.ж. гьахьну. Колхозар тешкил гьапиган, хизан уьбхбан бадали, Шахсин душвак кучьвру ва, вари нежбрарси, думу касра вафалуди лихуру. 1940-пи йисан думу чан хизандиинди гьурабатдиз удучьвну гьагьюру. Хючна гьулаз МВД-йин, НКВД-йин гьайвнarin гьайгьу зигьурди лихуру. Дявдин читин йисари чав апиурайи гьуллугьра гьаддикан гьисаб шула кьури, думу дявдихьан азад апиру. 1947-пи йисан дугьан гьурабатчивал ккудубкьуру, хьадакьну багьри гьулаз гьюру ва хьана колхоздин ляхнариин машгьул шулу. Гьулан жьмяаьтдин улихь дугьу ва Малла Гьажийи Шариаьтдин ляхнар-карар кьулиш гьахури гьахьну: дурари жиниди мевлюдар, зикрар, удубкьру гьалниинди мажлисар ва зияратдин ляхнар гьахуру. 1963-пи йисан Шахсин ибн Мирза хизан кьул'инди Огнийиш удучьвну гьагьюру, ва душваз пенсияиш удучьвайизкьан савхоздин тьумтарин багьларигь лихури шулу. Гьубшу аьсрин 60-90-пи йисари Огнийиь дугьан дустар-тляимарикан яшамш шули гьахьну: малла Шагьвелед, малла Аьлихан, Малла Гьажи ва алимар: малла Рамазан ад-Думурхьилли, Малла Гьажи Мягьмамд аль-Ккувигьди, малла Зейнудин аль-Халагьди. Дурари Огнийиь сагиди Шариаьтдин ляхнар-карар гьахуру, чиб-чпин арайиьра, халкьдин терефнаанра ужуб гьюрмат ади. Ав, дурари яшлу ксариз дин-гьааьтдин аьгьювалар, рякьяр-ражар улупну, гьизафдар Аллагьу Тааьлайи улупнайи рякьюз илтгикьну. Саб ражну Шахсин ибн Мирзайихьна Дербет шагьрин мистан вакилар шагьрин кьулин мистан имамвал

апиш кьури текелиф апири гьюру, амма дугьу наразивал улупну, гьаз гьапиш, дугьаз имамвалин ляхин фукьан аьхю жавабдарвал айиб вуш, аьгьяди гьабхьну. 1983-пи йисан Шахсин ибн Мирза Аллагьу Тааьлайин рягьматдиз гьушну. Накьвдихь вааз-насигьят Малла Гьажи Мягьмамд аль-Ккувигьийи гьапишну. Ваазнан аьхиригь дугьу гьапиш: - Аллагьу Тааьлайи, Гьиямат йигьан гьюкум апири, иманлу муьмин ксар шубуб жюрейиз жара апиди: 1. Йишву даахну айидар, нивк'ан уягь духьну, тагьажуддин суннатар апирудар; 2. Гьар вахтна «ЛА ИЛАГЬА ИЛЛАЛ-ЛАГЬ!» зикир апирудар 3. Жара инсанарикан инжик духьну, хатла-бала кубкьган, дуруриз аьфв апирудар. ИншаАллагь, ухьхьан Шахсин-эфенди ибн Мирза аль-Кьужники зинхь гьапи ляхнар тамам апиру кас ву, пуз шулу. Аллагьу Тааьлайи дугьаз Фирдавс Женнет кьисмат апри, хьа ухура гьадгьан шафааьтдикан мискьалу заррасибкьана пай рубкьрударикан ишри, Амин! Шахсин ибн Мирзайин веледар: Рамазан, Мирза, Маллакериь, Нурудин ва Селимат. Мурар вари Аллагьу Тааьлайи улупнайи рякьюьди гьагьюра. **Мялумат тувдар: Малла Аьли, Рамазан, Тагьир, Малла Рамазан, Гьажи Ибригим.**

Веледарин арайиъ гъякъ'вал уьбхъ!

Жвуван веледариз сар сарихъан жара дарапди, сабси ва гъякълуди дилигну ккунду, кІури шулу. Фици бицидарихъан саб мутму пай апуз даршули, гъярхъри шулуш, чиб-чпиина аьрэйир апури шулуш кми-кмиди рябкъюри шулхъуз. Вахт-вахтарик, саб чІуру къаст адарди вушра, амма веледарин арайиъ гъацдар гъюрматсузвалар хъуз себеб шлудар абйир-бавар вуди шулу. Саспидари веледариз жюрбежюр шей'ар ва жара пешкешар тувруган, сануриз тмундаризтІан артухъ туври шулу - мушваъ абйир-бавар гъалатІ шула, гъаз гъапиш мурарин арайиъ гъюжатар хъуб, инжиг'валар хъуб мумкин ву.

Фатима Мягъяммадрасулова

Абйир-бавари веледариз пешкешар тувруган, дурарин арайиъ дюзвалинди ва сабси пай апуз Шариатди тІалаб апура. Мици апбан метлебра веледарин арайиъ ккунивал ижми апуз ву. Жвуван веледарикан санур тмунурихъан жара апуз, вая сар имбудартІан заанди дисуб, дурарикан сариз ужубсиб артухъди тувуб айибнан, ужуб дару ляхин ву, гъаз гъапиш гъамцдар ляхнари веледарин юкварий чиб-чпиина бахилвал, даккнишин ипру ва багагълувалин зунжрар гъудутІуз мумкин ву. Имам

аль-Бухарийи ва Муслимди чпин дугъри сборникариъ ан-Нуман бин Баширихъан вуйи гъядис дубхна, дугъу гъапну: «Саб ражари йиз адаши узуз пешкеш тувнийи, гъадмуган Амрат бинт Равагъайи йиз адашиз гъапи: «Узу му ляхнин рази дарза, гъелбетда уву Аллагъди Гъаънайрихъна ۞ душну, гъаму ляхин ихтияр айиб вуйин - дарин тѣйин апин». Думуган ан-Нуманайин адаши, Пайгъ-

амбарихъна ۞ душну, гъерху: «Узу Амра бинт Равагъайикан вуйи йиз веледиз пешкеш гъапунза, ва дугъу узкан гъаму ляхнин гъякълувал аьгъю апуз тІалаб апура, я Аллагъди Гъаънайир ۞». Пайгъ-амбари ۞ гъерху: «Гъацдар пешкеш яв имбу веледаризра тувуна?». Дугъу жаваб тувну: «Ваъ!» Пайгъамбари ۞ гъапи: «Аллагъдихъан ۞ гучІ апинай ва ичв веледарин арайиъ барабарвал ва гъякъ'вал уьбхъй»

(«Сагъигъ-уль-Бухари», №2447: «Сагъигъ-Муслим», №1723). Жвуван вари веледариз сабси дилигну ккунивалин мусурман алимарин арайиъ разивал дубхъна, мидихъди сабси веледарин арайиъ пешкешар сабси пай апбан гъякънаан алимарин арайиъ хилафра а. Месэлназ, шафиитарин ва гъянафитарин аьхю пай алимари, бализ фукъан тувруш, шуразра гъадмукъан тувуб герек ву, кІура, гъаз

гъапиш гъядисди гъамдиина улупура. Гъелбетда жара фикирра а, веледариз пешкешар тувруган, дурар ирс фици пай апуруш, гъацдар саягъниинди пай апуз, гъелбетда, бализ къюб ражари артухъ. Анжагъ веледарин арайиъ пешкешар пай апуруш гъякъ'вал уьбхъюб ужу ву, иллагъки, веледарин думу шей'ариз сабсиб мюгътаж'вал айиган, ясана веледарикан санур барабарсузвалиин рази даруган. Хъа эгер веледарикан санур гизафси мюгътаж'вал айир вуш, вая имбу гъардшар ва чйир, чпикан сануриз артухъ, ясана ужубсиб тувбин рази вуш, думуган веледарикан санур заанди дисбаъ айиб апуз адар, думу ужуб дару ляхнарикан шуладар. Амма, эгер адаши имбудариз тувруди чан веледарикан сануриз пешкеш тувуш, ясана дурарикан фунуриз-вуш артухъдиси, ужубсиб тувуш, пешкеш гъадгъануб гъисаб шулу, бицир чаз туву шейнан эйси шулу. Дупну ккундуки, мициб аьгъвалат Шариатди къабул апурайиб дар. Дицдар ляхнарихъан Шариатди ухъуз ихтияр йихъай, ярхла йихъай, дупна. Гъаддиз фукла пай апуруш ухъу, мусурманари, Шариатдин тІалабарикан гъархну ккундар, гъацдар гъабхъиш веледарра бахтлу хъиди ва абйир-баварра арханнди шул. Гъит Аллагъу Тааълайи ухъуз ухъу апуру ляхнариъ гъякъ'вал туври!

ОНЛАЙН

Инсандин аьмалар

Суал: Швнуд йисланмина бицири чан гунгъарихъан жаваб тувру? Гъарури чахъанди жаваб тувдин, дарш чан веледарихъандира?

Жаваб: Пайгъамбари ۞ гъапну: «Шубурин аьмалар дикІурдар: 1) нивкІуъ айирин, уягъ хъайизкъан, 2) йисар тамам дархъи бицирин, 3) кІул'ан душнайирин, амриз гъайизкъан» (имам Аьгъмад, № 100-101, 144/6; ад-Дарими, №171/2; Абу Давуд, №4398; ан-Насаи, №156/6; ибн Мажагъ, №2041). Гъарури чахъанди жаваб тувру, амма жарадарихъандира жаваб тувну ккуни инсанар а: имамди чан жямъагъдихъандира, жилири – хизандихъандира, гъякимри – чан хиликк ккайидарихъандира.

Хна

Суал: Хнайихъди жандик фукла капІуз ихтияр айин? Гъудгнин жикІуб камил шулин?

Жаваб: Хай шулу, эгер диди шид деебтуруш, хъа ухъуз аьгъюганси, хнайи шид деебтуру, гъамдиан ихтияр айиб аьгъю шулхъуз.

Жилирихъ хъайи дишагълийиз чан жилирин ихтиярниинди хилар, ликар хнайихъди рангламиш апуз хай шулу, хъа рангламиш гъапу йишвар анжагъ жилиризна мягърамаризтІан рякъюз гъитуз ихтияр адар. Эгер аьврат вуйи йишварра кмиди рангламиш дапІнаш, дурар анжагъ жилиризнан рякъюз гъитуз ихтияр адар. Жилирихъ хъадру шураз му ляхнар апуз карагъат ву. Хъа жилариз мурар гъярам ву («аль-Гъязрамия»).

КучІикан

Суал: Вари дюшошариъ кучІал апуз гъярам вуйинхъа?

Жаваб: КучІал гъар жюрейинуб шулу. Гъярам вуйи кучІал а – думу, мисалназ, Шариатдин хай шлу себеб адарди апуз. Хай шлу кучІалра а – думу зулумкрарихъан жвуван мал-мутму уьбхруган апуз. КучІал апуз ужу шулу, шлинкІа нукъсанвалар жин апури. КучІал апуз герек ву, эгер мусурман касдиз къанундиинди дарди зулумкрари зулум апури гъабхъиш, гъадму уьрхбан бадали. Яни гъадму кас айи йишв жиниди гъибтуз шулу, дугъан жандак уьбхбан бадали. Мусурманарин арайиъ мяслягъ апуз кІурира кучІал апуз хай шулу.

Краб

Суал: Крабдин палочкйирикан гъязур дапІнайи салат ипІуз хай шулин? Краб ипІуз ихтияр айин?

Жаваб: Жилинра, штугъра сабси яшамиш шлудар ипІубдик ишлетмиш апуз хай шулдар, хъа краб гъаму ухъу гъапидарикан ву, гъацдар вуйиган краб ипІуз хай шулдар. Гъамдихъди фунуб вушра балугъарикан вуйи сурат ипІуз хай шулу, дидиз фициб ччвур туврашра – крабдин палочка, ясана жараб (крабдин палочкйир балугъарикан гъязур апуру). Гъацдар вуйиган учву гъадабгъуру суратдик кайибдиз дилигну, хъасин хурагназ ишлетмиш дапІну ккунду.

ЧІарар удутІуб

Суал: Шубариз урчІварин арайиъ шлу чІарар удутІуз ихтияр айин?

Жаваб: Эгер дурарин шуран утканвал дубграш, хай шулу.

- Гъудгник «Фатигъя» урхруган, мяна дигиш даршлу гъалатI гъабхъну кӱри, гъудган батӱл шулдар кӱри гъеебхъунуз. Гъаму гафар гъякълудар вуйин?

- Адлу алим Сайид Мугъяммад Абдулла аль-Журданийи «Фатгъуль Аьллам» китабдигъ дибикӱна: «сура «Фатигъя» урхруган гъабхъи гъалатӱнакан, эгер мяна дигиш апӱруб дарш, гъудган гъякълу хъпаз ва жямъаьт-гъудгнин улихъ хъайирихъди гъудган апӱбаз манигъвал адар. Амма жвувазра аьгъяди дицдар гъалатӱлар деетуб гъярам ву» (лиг «Фатгъуль Аьллам», 2-пи том, 562-пи маш).

- Пайгъамбарин ӱ абийр-бабар кечмиш шлуган, дугъан швнуд йис вуйи? Пайгъамбариз ӱ швнур велед ади гъахъну?

- Пайгъамбарин ӱ адаш, Пайгъамбар ӱ бабан фуниъ имиди, кечмиш гъахъну, хъа дада кечмиш шлуган, дугъан 6 йис вуйи (лиг Фикгъу сирати ан-Набавияти, 70-пи маш). Магъа гъамци Пайгъамбар ӱ йитим гъахъну. Дугъан адашин ччвур Абдуллагъ, хъа дадаин - Аминат вуйи. Пайгъамбариз ӱ 7 велед ади гъахъну. Юкъур риш: Рукъият, Умму Кульсум, Зайнаб, Фатӱмат, - ва шубур бай: Къасим, Ибрагъим, Абдуллагъ. Ибрагъим ктарди, имбудар вари Хадижатдикан вуйи, хъа Ибрагъим Мариятдикан.

- Меккаийн гирами Маскидуль Гъярам жилиин алди, йиз аьгъдрувалиан Зам-зам штухъди гъудгнин гъяжикӱнза, имбу штарихъдигъан мидихъди ужуйи кмиди хъибди кӱри, фикир гъабхънийиз. Узу ватандиз къяляхъ гъафиган, думу штухъди гъудгнин жикӱз хай шулдар, кӱри гъеебхъунуз. Му аьгъвалатну узу гизаф фикрарикк гъитра. Йипайчва: гъамдиан йиз гъяж къабул апӱбаз фицибкӱла зарар хъуз мумкин вуйин?

- Гъит Аллагъу Тааьлайи уву гъапӱ гъяж, гирами жилиин гъапӱ ибадат, дюъйир къабул апӱри. Яв суалнан гъякънаан адлу алим имам Нававийи гъамциб жаваб тувра: «Зам-зам штухъди гъудгнин жикӱб карагъат дар». Зам-зам штухъди гъудгнин жикӱб гъярам дарувализ му далил ву. Хъа Ибн Аббасдихъан вуйи Зам-зам штухъди гъудгнин жикӱз хай шулдар, кӱру гафар далилар айидар дар, яни сагъигъ дар» (лиг «Фатава имам Навави», 24-пи маш) Гъазира адлу алим Ибрагъим Байжурийи бикӱра: «Зам-зам штукан кӱруш, думу ишлетмиш апӱз карагъат дар, гъятта нежес марцц апӱз вушра. Амма мицдар ниятариз думу ишлетмиш дарапӱш ужу ву» (лиг «Гъяшияту Байжури аьла ибни Къасим», №1/28).

- Яшлу ксари, ясана адаши-дадаи диндиз къаршуб кӱруган, дурариз гъякъ дупну ккундин, эгер увуз дурариз гирани шлуб аьгъаш?

- Сабпи нубатна дилигну ккунду, фици уву дурариз гъякънакан кӱруш. Гъамдиланра гизаф асиллу ву. Ав, эгер диндикан ужуйи дарди, диндиз къаршуди гафар апӱруш, ясана гъаври адарш, дидин гъякълу мяна тувну ккунду. Варитӱан ужу ву, эгер уву явашди, утканди дурариз диндигъ чпи кӱруайиб адруваликан ва дин чӱруваларихъан марциди вуйибдин мяна тувуз гъабхъиш. Хъа эгер аба-бабаз увухъ хъпехъуз ккундарш, ясана уву кӱруган гирнар апӱруш, гъулан, ясана шагърин имамдиз, аьлимдиз, гъюрматлу касдиз теклиф дапӱну, дурариз гъадму касдихъди гафар-чӱалар апӱз гъит. Дурариз му ляхнарин ужуб тажруба а ва, шлихъди фици гафар дапӱну ккундушра, аьгъя. Гъаз гъапиш дурарихъна, пуз шулуки, гъар йигъан гъамцдар жорбежур суалар туври инсанар гъюри шулу. Гъит Аллагъди ӱ вари гъякъ рякъ'ин алаъри.

- Узуз гизаф аьзият туврайи саб суал айиз: Йиз жилириз жара шубарихъди гафар-чӱалар апӱз ихтияр айин?

- Жара шубарихъди гафар-чӱалар апӱвал Исламдигъ гъярам ву. Хъа саспидари му гъярам дар кӱруайивалиан гъийин йигъан ихъ арайиз гизаф гунгъар арайиз гъюра. Хъа увуз, гъюрматлу чи, сабпи нубатна пуз ккундузуз, жилирихъ ул хъипри, дугъан телефондиз шли зенг гъапӱнуш, шли смс гъибикӱнуш лигури махъан. Дугъаз, хулаз гъафиган, хъял кади «наан айва?», «наана гъушунва?», «гъаз мици къанди гъафунва?», кӱру суалар тувуб герек дар, гъятта дугъан хасиятнак увуз фукӱа гъякъшишра. Му суалари саб мянфяьт тувидар, хъа учву чиб-чпихъан ярхла апӱз мумкин ву. Дугъу уву гъапибдиз «ваъ» кӱри, ярхла апӱиди, хъа ражари теле-

фондигъ фукӱа увуз аьгъю шлуб гъибтдар. Ужу хъибди, эгер уву му дюшюшариз фикир тутрувди, Аллагъу Тааьлайи увуз фарз дапӱнайи ляхнар апӱри гъахъиш.

Къюб кӱруш, уву, дугъан жара шубарихъди гафар-чӱалар апӱз иштагъ даршлуганси, духъну ккунду. Варидариз аьгъюб ву: фун абцӱнайири чаз ипӱруб абгурдар, гъаз гъапиш дугъан дидигъ мюгътаж'вал адар. Гъази вуйиган, эгер яв жилири шлихъдикӱа гафар-чӱалар апӱруш, дугъаз фу-вуш гъубкӱрадар. Хъа дугъаз фу гъубкӱрадарш, уву фикир дапӱну, думу гъубкӱри адруб тамам апӱин. Жилир хулаз гъюруган, машина инчӱ ади йихъ, думу бизар духънаш гъерх, ипӱз теклиф апӱин, хъа эгер дугъаз ипӱз ккундарш, чай, кофе тув. Кӱваинди гъибтки, му ляхнариз дугъу фикир тутрувди гъибтидар.

Хилар жикӱруган

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْيَمْنَ وَالْبَرَكَاتَةَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشُّؤْمِ وَالْهَلَكَاتَةِ

«Аллагъумма инни ас'алюкаль юмна валь бараката ва аузу бика мина шшууми валь гъалакати». Мяна: «Я Аллагъ, Увкан берекет артухъ апӱуб ва ужуб дарубдихъан урхъюб ккун апӱураза».

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир!

Нагагъ учвуз ихъ мусурман диндихъди аьлакьалу вуйи месэлийрикан гъаври адруб гъерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияйиз вуйи суал аш, зенг апӱинай: 8-988-429-26-42, ясана 51-85-22. Учхъан шлубдин, иншаАллагъ, учу кюмек апӱидича ва ичв гъулулугъар тамам апӱуз чалишмиш хъидича.

- Жюрбежур шартӱар себег духъну, йиз хпирихъан жаради 5 вазликъан яшамыш хъувал алабхъний-зуз. Ич никягъ чӱюбгъюрин ва думу цӱийикӱлӱтан фициб саягъниинди апӱуз шулу?

- Жара йишвариз гъягъбахъди аьлакьалу вуди жилир чан хпирин багахъ дархъувалиан никягъ чав чаланди чӱюбгъюрдар, гъятта дурар чиб-чпихъан жаради хъувал 100 йисан давам гъабхъишра.

- Саспидари, гъудган ккудубкӱну, азкарар урхруган, кӱллан тубетейка алдабгъну хил алдатури шулу. Му Исламдигъ айиб вуйин?

- Ав, му ляхин Исламдигъ айиб ву. Анасдихъан вуйи гъядидигъ кӱра: «Пайгъамбари ӱ гъудган апӱбалан къяляхъ «Бис-миллагъи ллази ла илагъа илла гъува ррагъману ррагъим» дюаь урхури, кӱллан хил алдатури гъахъну (ат-Табарани, аль Базар).

- Гъудган апӱруган, къ и бл а й и хъ и н д и илдицуб фарз вуйин, дарш сунна?

- Гъудгнин шартӱарикан саб къиблайихъинди илдицуб ву. Эгер ихъ мухур къиблайихъинди илбицнадарш, гъудган кам шулдар.

- Йиз жилирин гъардшин, ясана сижар абин улихъ хурагъ гъязур апӱруган ккуртгарин лугар зиинаси хъиржвуз ихтияр айин?

- Сижар абин улихъ хай шулу, хъа жилирин гъардшин улихъ хай шулдар.

- Эгер сар касди, вирд гъадабгъну, гизаф йисари думу тамам гъапӱндарш, фици дапӱну ккунду?

- Сабпи нубатна гъацир касди кӱваантӱан туба дапӱну ккунду ва чаз чан устазри туву табшуругъ тамам апӱбахъ хъюгъюб лазим шулу. Гъадму касди чав ккадау вирдар тамам гъапӱиш, ужу ву.

- Гардандикк гъюрс ккабхъну гъягъюз хай шулин?

- Эгер инсан гъаму гъюрснан берекет бадали анжагъ Аллагъу Тааьлайи дугъаз кюмек апӱрувалиин умудлу вуш, думуган дугъаз чан гардандикк гъюрс ккади лиуц хай шулу. Гъюрс ккибтӱуз хай шлувал тасдикъ апӱру далилар гизаф а, гъадарикан саб къайд апӱухъа, фицики саб жерге аьсгъябари, Пайгъамбарин ӱ дюаь бикӱри, думу чпин веледарин гарднарликк ккабхъри гъахъну. Хъа аьсгъябари апӱури гъабхъиб ухъура апӱуз хай шлувал гъич сарихъанра инкар апӱуз даршул.

Рузнама

Май

Йигъ	Гъиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гъудуб.	Лисундин Аз-зугър	Гъаркван. Аль-аьср	Лавлан. Аль-Магъриб	Хъитӱирхв. Аль-гӱишаъ
1	3:47	5:40	12:46	16:39	19:52	21:31
2	3:45	5:39	12:46	16:40	19:53	21:32
4	3:43	5:36	12:46	16:41	19:55	21:35
6	3:40	5:34	12:46	16:41	19:57	21:38
8	3:35	5:30	12:45	16:41	19:58	21:41
10	3:31	5:27	12:45	16:42	20:01	21:44
12	3:27	5:27	12:45	16:42	20:04	21:47
14	3:24	5:25	12:45	16:43	20:06	21:50
16	3:20	5:23	12:45	16:43	20:08	21:53
18	3:16	5:21	12:45	16:44	20:10	21:57
20	3:12	5:19	12:45	16:45	20:12	22:00
22	3:10	5:17	12:46	16:45	20:15	22:05
24	3:08	5:16	12:46	16:47	20:16	22:08
26	3:05	5:14	12:46	16:47	20:18	22:11
28	3:01	5:12	12:46	16:47	20:20	22:13
30	2:59	5:11	12:46	16:48	20:21	22:16